

Jaarverslag 2021

Human Rights Defense Curaçao

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	1
2. Dit is HRDC	2
2.1. Missie.....	2
2.2. Beleid.....	2
2.3. Organisatie	3
2.4. Stakeholders en sponsors	3
3. Uitvoering	6
3.1. Helpdesk en juridische assistentie.....	6
3.2. <i>Advocacy</i> en lobbyen	8
3.3. Capaciteitsopbouw	10
3.4. Onderzoek.....	11
3.5. Communicatie.....	12
4. HRDC internationaal	14
5. Onze mensen	15
5.1. Bestuur	15
5.2. Personeel en overige medewerkers.....	15
6. Financiën	16
Bijlage A: HRDC in het nieuws	18

1. Voorwoord

Sedert de officiële oprichting van de Stichting Human Rights Defense Curaçao (HRDC) in december 2019, hebben de eerste twee jaren zich gekenmerkt door intensief pionierswerk. Zowel logistiek/organisatorisch als inhoudelijk/strategisch moest er een solide basis worden gelegd, waarbij onze nieuwe NGO hoge normen stelde om een onafhankelijke en eigen stem te laten resoneren en om een integer deelgenoot van het lokale maatschappelijk middenveld te zijn. De uitdagingen om hiertoe de meest geschikte *human and financial resources* te werven, werden verzaamd door de Coronapandemie. Toch wist HRDC, desgevraagd, ruim een half jaar intensief te helpen met distributie van voedselhulp aan de vele ongedocumenteerden die vanwege de *lockdowns* extra kwetsbaar waren.

Ondanks de verzwarende omstandigheden in de opstartfase is het dankzij de bevologenheid, het netwerk en de expertise van de starters en door het werven van getalenteerde medewerkers, aan het lukken om een organisatie uit te bouwen die meedenkt en bijdraagt aan de bescherming van de mensenrechten van allen hier op Curaçao. Dit ook dankzij steun en financiering van onze partners binnen en buiten het Koninkrijk, met name de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), VluchtelingenWerk Nederland (VWN), Samenwerkende Fondsen (SF) en sinds november 2021 ook de Pan American Development Foundation (PADF). Ook lokale donateurs, sponsors, vrijwilligers en stagiairs melden zich.

Vanwege de politieke- en veiligheidssituatie in ons buurland Venezuela werd ook in 2021 veel tijd en energie besteed aan het assisteren van Venezolaanse crisismigranten en vluchtelingen. Bijstand door juridische professionals en door onze Helpdesk werd veelvuldig ingeroepen. Voorts werd bij de migratieproblemen onze aandacht breed ingezet: herhaaldelijk werden de autoriteiten aangespoord om tot een transparant en humanitair beleid te komen, met zorgvuldige regels en procedures. Ook is veel tijd besteed aan het bepleiten van integratie van de nieuwkomers (er zijn in onze regio diverse voorbeelden van tijdelijke verblijfsvergunningen). Tevens is in 2021 een start gemaakt met ons tweede aandachtsgebied: democratie, rechtsstaat en mensenrechten. Op de VN Dag van de Democratie, 15 september, heeft HRDC een succesvolle herdenking weten te organiseren.

Vermeldenswaard zijn ook de vele bezoekers, van lokale en internationale organisaties, de lezingen over mensenrechten en ook de groeiende media-aandacht voor het thema van mensenrechten. Kortom: 2021 was een intensief jaar.

Tenslotte een woord van dank voor de grote inzet en wil tot het helpen van de medemens, met name zijdens de directeur, de onverschrokken en onuitputtelijke mensenrechtenactivist Ieteke Witteveen, en de andere medewerkers die deel uitmaakten van het team van de uitvoeringsorganisatie. Daartoe hoorde ook onze dierbare en enthousiaste collega Alexander Isings, die ons in oktober plotseling kwam te overlijden. Mede hierdoor waren opvolgingen en mutaties in de personeels sfeer noodzakelijk. Ook de bestuursleden — in 2021: George Lichtveld, Kessler Ersilia en Jessie Hexspoor — verdienen mijn grote waardering voor hun inspanningen voor het respect van mensenrechten op Curaçao en voor hun plezierige collegialiteit.

Lucita Moenir Alam,
Bestuursvoorzitter HRDC
Curaçao, 30 juni 2022

2. Dit is HRDC

2.1. Missie

De stichting Human Rights Defense Curaçao (HRDC) is opgericht op 6 december 2019, aan de vooravond van de Internationale Dag van de Mensenrechten (10 december).

HRDC is een onafhankelijke, niet-gouvernementele organisatie die de universele mensenrechten en vrijheden van iedereen die zich op Curaçao bevindt, beschermt, verdedigt en bepleit. Zij doet dit door middel van beleidsbeïnvloeding, capaciteitsopbouw en draagvlakversterking. HRDC voert haar missie uit in nauwe samenwerking met (een netwerk van) lokale en internationale partners.

Als mensenrechtenorganisatie laat HRDC zich o.a. leiden door twee hoofdverdragen van de Verenigde Naties, te weten het Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (1966) en het Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (1966).

Ook in 2021, het tweede jaar van haar bestaan, gaf HRDC, vanwege de kritieke omstandigheden in Venezuela, prioriteit aan de doelgroep bestaande uit vluchtelingen en crisismigranten uit dit Zuid-Amerikaanse buurland op Curaçao.

In het verlengde van haar missie richt HRDC zich op het strategisch beïnvloeden van de overheid (regering, parlement, rechtsprekende macht, ambtenarij) en de samenleving van Curaçao in algemene zin, die dan ook als de secundaire doelgroepen van HRDC kunnen worden gezien.

2.2. Beleid

In juni hield HRDC een interne studiedag. Daarbij werd de beleidslijn vastgesteld dat, na een periode van focus op Venezolaanse vluchtelingen en crisismigranten, de prioriteiten van HRDC wat beleidsthema's en doelgroepen betreft, worden gediversifieerd. HRDC beoogt zich door te ontwikkelen tot een meer beleidsgerichte mensenrechtenorganisatie en tot kenniscentrum.

Verder kwam de verwevenheid van mensenrechten met democratie aan de orde. Mensenrechten kunnen niet gedijen zonder democratie en democratie kan niet bestaan zonder mensenrechten.

Dit kreeg reeds eind 2020 en begin 2021 aandacht toen HRDC kritisch commentaar gaf op het (ontwerp) Landsbesluit Afkondiging uitzonderingstoestand COVID-19 pandemie (PB 2020 No. 141). Het thema kwam in het verslagjaar meer expliciet aan de orde bij de organisatie van een succesvolle avond op 15 september, de Dag van de Democratie, in het Maritiem Museum. De HRDC-voorzitter, die de inspirator van deze avond was, deed in haar welkomstwoord een oproep aan de ruim 50 deelnemers om in deze tijden van de COVID-19 pandemie en vrijheidsbeperkende overheidsmaatregelen, de "democratische veerkracht" te versterken. Andere sprekers waren de heren Arjen de Wolff en Oscar Castillo. Orlando

Cuales fungeerde als moderator. Onder de aanwezigen bevonden zich zakenlieden, academici, de Ombudsman en een vijftal parlementsleden. Het programma werd *live* uitgezonden op Radio Z'86.

Tenslotte was er ook een focus op democratische rechten tijdens de discussieochtend van 10 december, de Dag van de Mensenrechten, tevens de dag waarop HRDC haar verjaardag viert. Hierbij waren o.a. vertegenwoordigers van het consulaat van de USA als speciale gasten aanwezig.

2.3. Organisatie

Organisatorisch was 2021 een dynamisch jaar voor HRDC. Vooral op uitvoeringsniveau was er sprake van een moeizame voortgang vanwege een groot verloop in menskracht, de COVID-19 maatregelen en een achterstand bij de administratie.

In juni heeft HRDC haar functioneren geëvalueerd en geconstateerd dat een personeelsbezetting van slechts een Helpdeskmedewerker, een jurist en een directeur onvoldoende was voor de uitvoering, en dat vooral de ondersteunende processen versterkt moesten worden om HRDC te kunnen verduurzamen.

Er is vervolgens gewerkt aan een nieuw organogram en een huishoudelijk reglement.

Het bestuur, dat in juli onder leiding kwam te staan van mw. Lucita Moenir Alam als voorzitter, sprong bij wanneer de uitvoering stagneerde. Maar om ook de bestuursleden te ontlasten werd besloten het management van HRDC uit te breiden met een manager bedrijfsvoering, tevens projectmanager. De formele formatieplaats hiervoor kwam er begin 2022.

Mede door het in dienst nemen van een interim projectmanager op 1 december, lukte het om het personeelsbestand uit te breiden. Er kwam ook een tweede kantoorruimte.

2.4. Stakeholders en sponsors

Met de volgende vier internationale organisaties heeft HRDC samenwerkingsovereenkomsten plus financieringspraken:

- VluchtelingenWerk Nederland (VWN), sinds maart 2020;
- Samenwerkende Fondsen Cariben, sinds juni 2020;
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), sinds juli 2020;
- Pan American Development Foundation (PADF), sinds 15 november 2021.

Met VWN heeft HRDC een contract voor management- en technische ondersteuning en inhoudelijke samenwerking. Er is wekelijks overleg over juridische zaken. VWN heeft dit jaar ook waardevolle ondersteuning gegeven aan het managen van de uitvoering van de activiteiten die in 2020 o.a. vanwege COVID-19 niet of anders zijn uitgevoerd.

In haar eigen jaarverslag van 2021, op blz. 22, schrijft VWN het volgende over de samenwerking met HRDC, onder het kopje 'Bescherming van Venezolanen op Curaçao':

“De mensenrechten van Venezolaanse vluchtelingen op Curaçao worden op grove wijze geschonden, dat blijkt onder andere uit het rapport *Nog steeds niet veilig* dat Amnesty International publiceert met steun van VluchtelingenWerk. Onze partnerorganisatie Human Rights Defense Curaçao (HRDC) geeft met onze steun in 2021 honderden Venezolaanse vluchtelingen op het eiland advies, voorkomt tientallen deportaties en dwingt af dat mensenrechtenorganisaties en familieleden toegang krijgen tot Venezolanen in detentie.”

Samenwerkende Fondsen, een bundeling van Nederlandse fondsorganisaties met een lokale adviescommissie, financiert een driejarig programma, dat op 1 juni 2020 is aangevangen. Over het eerste projectjaar is in juli 2021 verslag gedaan. In november volgde goedkeuring van de financiering voor het tweede projectjaar. Vertegenwoordigers van de verschillende Nederlandse fondsorganisaties bezochten in november het HRDC-kantoor.

De UNHCR ondersteunde het werk van HRDC dit jaar vooral op het gebied van de juridische advisering van vluchtelingen en crisismigranten en bij de financiële verslaggeving. De HRDC-huisadvocaat nam deel aan een cursus op Aruba over artikel 3 EVRM. Ook bood UNHCR cursussen aan over *gender-based violence*. Het UNHCR-kantoor op Aruba stelde hun legal officer beschikbaar voor wekelijks overleg. Vanaf september kreeg HRDC vanuit Aruba ondersteuning bij de financiële verslaggeving en in november, na het plotselinge overlijden van HRDC-projectmanager Alexander Isings, kreeg HRDC steun van een financieel medewerker van het UNHCR-bureau in Panama.

De UNHCR heeft speciaal voor vluchtelingen en migranten op Curaçao een webpagina in het Spaans: <https://help.unhcr.org/curacao/donde-buscar-ayuda>. Daar worden drie lokale instanties genoemd waar de doelgroep voor hulp terecht kan. Over HRDC wordt vermeld:

“HRDC es una ONG local que brinda asistencia a través del servicio de asistencia técnica o referencias a otros socios locales para quienes buscan protección contra la violación de los derechos humanos de refugiados, migrantes y población local” [HRDC is een lokale NGO die via de helpdesk of doorverwijzingen naar andere lokale partners hulp biedt aan diegenen die bescherming zoeken tegen schending van de mensenrechten van vluchtelingen, migranten en de lokale bevolking.]

Op 15 november sloot HRDC een samenwerkingsovereenkomst met een vierde strategische partner, te weten de Pan American Development Foundation (PADF) met hoofdkantoor in de USA. De samenwerking maakt het mogelijk om de bestaande trajecten zoals de juridische assistentie en de Helpdesk te versterken, maar ook om een educatief programma te starten en meer aandacht te besteden aan *advocacy*.

De programma's met de Samenwerkende Fondsen en de UNHCR zijn bewust ontwikkeld als zgn. *twinning* programma's, in de zin dat zij elkaar aanvullen. Ook het programma met de PADF wordt zo veel mogelijk afgestemd op de al lopende trajecten.

Verder kon HRDC in 2021 o.a. op de volgende partners rekenen:

- advocaten, vooral drie advocaten van het kantoor Van Arkel & Luttikhuizen;
- lokale NGO's, waaronder ADRA en Venex, zoals met gestrande passagiers eind december;
- de migrantenorganisaties ADUC (Dominicaanse migranten) en Asocolcur (Colombiaanse migranten); laatstgenoemde organisatie overhandigde de directeur van HRDC op 17 juli een certificaat als erkenning "*por su gran labor humanitario con la comunidad Latina*" [voor haar grote humanitaire inzet voor de Latijns-Amerikaanse gemeenschap op Curaçao];
- de kraamafdeling van ziekenhuis CMC;
- het Rode Kruis en de IOM: assistentie bij het voorzien in voedselpakketten;
- de Ombudsman, die de directeur uitnodigde voor deelname aan een televisieprogramma over mensenrechten;
- de Universiteit van Leiden, voor onderzoek over ongedocumenteerde kinderen op Curaçao;
- de program manager Marcel van der Heijden, die zijn ervaring deelde over mensenrechtenorganisaties wereldwijd;
- de internationale mensenrechtenorganisaties Amnesty International en Human Rights Watch;
- BDO die de jaarrekening 2020 controleerde;
- Peter Jordens van PlanCaribe, voor professionele inzet bij beleidsadviezen;
- Peter Muller van Muller and Associates, die zijn ruimte beschikbaar stelde voor vergaderingen;
- SONA die HRDC gastvrij ontving als er extra vergaderruimte nodig was;
- particuliere donateurs en ondernemingen, waaronder accountantskantoor BDO;
- de Vertegenwoordiging van Nederland, die een subsidie verstrekke voor recreatiemateriaal voor de barakken met ongedocumenteerde migranten;
- de Stichting Johannes Bosco die op 10 december een donatie gaf van NAf 10.000;
- lokale en internationale nieuwsmedia; HRDC kreeg in 2021 royale aandacht van de lokale pers; Radio Paradise zorgde voor een aangename kerstverrassing.

HRDC werkte verder prettig samen met grafisch ontwerper Andre de Hoop en met Adequate Financial Services voor de boekhouding.

3. Uitvoering

3.1. Helpdesk en juridische assistentie

De HRDC-Helpdesk is er dagelijks voor allen die om assistentie vragen bij het beschermen van hun mensenrechten. De Helpdeskmedewerkers assisteren bijvoorbeeld gedetineerde vluchtelingen met vragen naar updates over hun rechtszaak, het verstrekken van telefoonkaarten, het bieden van morele ondersteuning, en het aandacht vragen voor het gebrek aan medische assistentie.

In de maanden juni tot en met november beschikte de Helpdesk over slechts een parttime medewerker. Daar kwam per 1 december verandering in toen twee nieuwe Helpdeskmedewerkers, een full-timer en een parttimer, in dienst konden worden genomen. Hoewel er nog veel te leren valt, heeft hun aanwezigheid de responsiviteit van de Helpdesk vergroot en de kwaliteit van de dienstverlening verbeterd.

Mede met behulp van de juristen van VWN en UNHCR en de lokale advocaat die per 1 juni de huisadvocaat van HRDC werd, zijn de intake- en toestemmingsformulieren verbeterd. Die kunnen nu ook online gemakkelijker worden geopend en ondertekend.

Toegang tot de vreemdelingendetentie

De meest kwetsbaren, de gevangen vluchtelingen, konden moeilijk worden bijgestaan, omdat HRDC geen toegang kreeg tot de zgn. vreemdelingenbarakken, de vreemdelingendetentie bij het SDKK. Goed onderbouwde brieven naar de minister van Justitie en de minister-president bleven onbeantwoord. Ook op eerdere verzoeken om een gesprek volgde stilte. Toen ook een LOB-verzoek niet het gewenste resultaat had, werd een advocaat in de arm genomen voor een kort geding.

De advocaat van HRDC bepleitte dat HRDC een erkende organisatie op het gebied van de bescherming van de mensenrechten op Curaçao was, getuige samenwerkingsverbanden met diverse nationale en internationale organisaties zoals met het Rode Kruis, COVID Relief, VluchtelingenWerk Nederland, Amnesty International, UNHCR, Nederlandse Vertegenwoordiging/Nederlandse overheid, het Consulaat van de USA, Ombudsman Curaçao, Ombudsman Latijns Amerika, Samenwerkende Fondsen, Defensie, de Koninklijke Marechaussee en de Kustwacht. Om goed te kunnen functioneren dient HRDC toegang te hebben tot vluchtelingen en crisismigranten die in de vreemdelingenbarakken in detentie zitten. Slechts dan kan HRDC adequate voorlichting en bijstand aan hen verlenen. Ook slechts dan kan HRDC haar rol als *watchdog* betreffende bijvoorbeeld de detentieomstandigheden adequaat vervullen.

Het kort geding vond plaats op 27 mei. De rechter wees de overheid met krasse bewoordingen terecht en stelde als optie: of overleg, of een uitspraak binnen 2 weken. HRDC koos voor onderhandelingen en het eindresultaat was een Addendum d.d. 3 juni 2021 op de circulaire 'Toegang tot de vreemdelingenbarakken/ongedocumenteerde vreemdelingen' van de minister van Justitie van 20 november 2020, met als toevoeging dat erkende lokale mensenrechtenorganisaties toegang krijgen tot de vreemdelingenbarakken op het gevangenisterrein. Voortdurend lobbyen blijkt noodzakelijk om deze toegang te behouden.

Het in dienst nemen van een huisadvocaat op 1 juni 2021 en voortzetting van de samenwerking met het advocatenkantoor Van Arkel & Luttikhuisen hebben verder gezorgd voor kwaliteitsverhoging van de juridische assistentie aan de doelgroep.

Het blijft verontrustend dat Curaçao geen alternatief heeft voor opvang van crisis- c.q. irreguliere migranten, ook al staat er in de lokale wetgeving dat detentie het *ultimum remedium* is.

Art. 3 EVRM procedure: *non refoulement*

Opvallend is in 2021 de toename van het aantal verzoeken om bescherming in het kader van artikel 3 EVRM (Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens). Artikel 3 omvat het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Dit artikel verbiedt ook *refoulement*: de uitzetting naar een land waar een persoon een reëel risico loopt op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Omdat het Vluchtelingenverdrag (VN Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, 1951) geen medegelding op Curaçao heeft, is dit EVRM-artikel het enige rechtsmiddel dat vluchtelingen hier tot hun beschikking hebben als bescherming tegen uitzetting.

De overheidsprocedure daartoe is pas in juni 2019 en slechts in het Nederlands op de website van de Curaçaose overheid gepresenteerd. Dat is twee jaar nadat de overheid de UNHCR had verboden om haar functie ten behoeve van asielzoekers op Curaçao uit te oefenen (juli 2017).

Het door HRDC faciliteren van het doen van een beroep op art. 3 EVRM voor tientallen crismigranten heeft mede geleid tot verbetering van de art. 3 procedure van de overheid.

In 2021 voorkwam HRDC middels directe interventies de deportatie van een tiental bescherming zoekende migranten. Net als in 2020 werd er in 2021 niet beslist over beschermingsverzoeken.

Legal assistance provided by HRDC to people of concern (PoC) in 2021	
Performance Indicator	Total
# of PoC receiving legal assistance	686
# of external referrals made to outside services for health, psycho-social, and material needs (including food aid)	268
# of calls or visits to detention centers/barracks	579
# of objections and applications filed for local Article 3 procedures	114
# of court proceedings executed by HRDC lawyer or “pool” lawyer for urgent intervention in detention cases	30
# of cases contributed to HRDC strategic litigation plan	3

Bron: UNHCR HRDC report 2021

Diversen

Begin 2021 schonk HRDC — na het ontvangen van een subsidie van de Vertegenwoordiging van Nederland — recreatiemateriaal aan het SDKK voor de vreemdelingenbarakken. Na een vervolgvraag vanuit het detentiecentrum zorgde HRDC ook nog voor twee televisies en hygiënische producten. Met de inzet van een HRDC-vrijwilliger kwam er zelfs een kerstdiner voor de gedetineerde vrouwelijke

vluchtelingen. Een gift van een luisteraar van Radio Paradise leverde voor de kerstdagen 40 telefoonkaarten op voor alle gedetineerde vluchtelingen.

Voor assistentie bij de psychosociale, gezondheids- en materiële behoeften van de kwetsbare mensen die zich bij de Helpdesk melden, wordt zo veel mogelijk doorverwezen naar relevante lokale partnerorganisaties zoals Skuchami, Nos tei pa otro en Aliansa. Deze verwijzingen verliepen in 2021 soms nog moeizaam vanwege onvoldoende menskracht of het grote verloop in vrijwilligers, zowel bij HRDC zelf als bij de partnerorganisaties. De komst van het PADF naar Curaçao, dat nu drie lokale NGO's financieel ondersteunt, biedt perspectief voor 2022.

Op 21 en 22 december konden twee door de overheid geplande repatriërings/deportatievluchten niet vertrekken vanwege een door de Venezolaanse regering aan het Koninkrijk opgelegde sanctie. Dat betekende dat in de avonduren van 21 december circa 100 personen, waaronder kinderen, opeens op straat kwamen te staan. HRDC werd door enkele gestrande passagiers gebeld voor hulp, want die bleek niet te komen van de overheden of het Rode Kruis. Met hulp van lokale televisiezenders boden bezorgde burgers drinkwater, voedsel en transport.

Verschillende gestrande gezinnen, die hun huisvesting op Curaçao al hadden opgezegd, waren vastbesloten om bij de luchthaven te blijven overnachten. Maar rond 11 uur 's nachts kwam het bericht dat er voor dit jaar geen zicht meer was op een vliegtuig naar Venezuela. Met hulp van vooral Venex en een dag later ook het Rode Kruis, is er een noodoplossing voor tijdelijke huisvesting gevonden op het Isla-terrein. Gedurende de feestdagen werd geld ingezameld voor transport via alternatieve routes, zoals via de Colombiaanse grens.

3.2. Advocacy en lobbyen

In het verslagjaar vonden kennismakingen plaats met enkele fracties van het Curaçaose parlement en met enkele leden van de Nederlandse Tweede Kamer, dit in verband met het onderwerp 'mensenrechten' op de agenda van het Interparlementaire Koninkrijksoverleg (IPKO).

Wat de Curaçaose overheid betreft, waren er in 2021 drie overlegmomenten met het ministerie van Justitie.

Garantstelling

Naast het hierboven genoemde overleg over toegang tot de barakken, dat op 31 mei plaatsvond, was er in september op verzoek op het ministerie van Justitie overleg met verschillende vertegenwoordigers van de vreemdelingenketen over de vraag of HRDC of Caritas de rol van garantsteller op zich wilde nemen voor vrijlating van alle personen in detentie met een lopend art. 3 EVRM-verzoek (asielzoekers). Omdat Curaçao geen asielopvang of andere asielvoorziening heeft, eist de Curaçaose overheid als voorwaarde voor vrijlating (met meldplicht), een garantsteller. Caritas gaf aan niet meer actief bij de problematiek van gedetineerde vluchtelingen betrokken te zijn, sinds een negatieve ervaring. HRDC hekelde het instituut van garantsteller, waarin van individuele burgers wordt verwacht verantwoordelijkheid te nemen, en herhaalde haar standpunt dat de overheid de taak heeft te zorgen

voor een degelijk opvangcentrum buiten het gevangensterrein, dat de overheid daartoe financiering aangeboden heeft gekregen, en dat zij haar verantwoordelijkheid niet kan afschuiven op individuele burgers. Wel toonde HRDC zich bereid haar Helpdeskmedewerkers in te zetten bij het zoeken naar individuele garantstellers voor gedetineerde vluchtelingen, als enige beschikbare optie om gedetineerde vluchtelingen toch vrij te krijgen.

Integrashon Responsabel

Met de Toelatingsorganisatie van het Ministerie van Justitie heeft HRDC in 2021 goed samengewerkt om voorlichting te geven over het overheidstraject *Integrashon Responsabel*.

HRDC verzoekt de autoriteiten al vanaf 2020 om niet te blijven jagen op de vele bonafide Venezolaanse vluchtelingen en crisismigranten, die vaak al jaren op Curaçao wonen. Met een humane en non-discriminatoire aanpak is ook Curaçao gebaat. Dat kan enkel als er een vorm van legaal verblijf komt. Een eerste aanzet van de overheid was in 2021 het traject bekend als *Integrashon Responsabel*. De aanvraagperiode was oorspronkelijk van 15 maart tot 15 september, maar na een schriftelijke petitie van honderden Venezolaanse beroepskrachten werd die verlengd tot 31 december 2021.

HRDC gaf op individuele basis, in groepsevenementen samen met de Toelatingsorganisatie, en via de media, voorlichting aan de doelgroep over deze beperkte mogelijkheid tot integratie. Een van de voorlichtingssessies is integraal opgenomen en op Facebook gezet.

Ook voor advocaten en andere juridische professionals heeft HRDC samen met medewerkers van de Toelatingsorganisatie een informatiesessie gehouden over *Integrashon Responsabel*.

Geen migratiebeleid

Het kwam ook in dit verslagjaar niet tot een transparant overheidsbeleid en een fatsoenlijke behandeling van mensen uit het buurland. Er wordt steeds gesteld dat Curaçao nou eenmaal te klein is, te maken heeft met een economische crisis en een pandemie en bovendien (anders dan Aruba en Nederland) geen partij is bij het Vluchtelingenverdrag. Dankzij lobbyen van HRDC bij Nederlandse partners hebben diverse Kamerleden de Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties op de uiteindelijke Koninkrijksverantwoordelijkheid gewezen. Helaas verwees de Nederlandse bewindsman ook in 2021 weer naar de autonomie van het Land Curaçao en legde hij de verantwoordelijkheid volledig op het bordje van de regering in Willemstad.

Kinderen

Bij het onderscheppen van een bootje met Venezolaanse vluchtelingen hebben de autoriteiten ook een vrouw opgebracht die 7 maanden zwanger was. Deze vrouw is met hulp van de Kustwacht naar het CMC-ziekenhuis gebracht. HRDC verkreeg de medewerking van de kraamafdeling van het CMC bij de bescherming van deze aanstaande moeder. Haar baby is rond de jaarwisseling in goede gezondheid geboren.

Kinderen genieten als kwetsbare doelgroep prioriteit bij HRDC. Toen enkele leerlingen en een ouderenorganisatie zich bij de Helpdesk meldden met de klacht dat de politie bij preventieve controles op een middelbare school, de fysieke integriteit van schoolgaande kinderen heeft geschonden, heeft

HRDC een intake uitgevoerd en middels een persbericht laten weten het optreden van de politie te betreuren.

Op 20 november, de Internationale Dag van het Kind, deed HRDC wederom de oproep aan de overheid om het instituut van Kinderombudsman te verwezenlijken. De overheid heeft daartoe in 2020 besloten middels de Landsverordening Kinderombudsman (PB 2020 No. 128), maar heeft dit nog niet uitgevoerd.

HRDC heeft in samenwerking met de Burgerlijke Stand (Kranshi) een informatiesessie gehouden over de rechten van het (migranten)kind onder de titel *Los derechos del niño al nacer* [De rechten van het kind bij geboorte]. Een van die rechten is bijvoorbeeld het recht op registratie, ook als de ouders geen verblijfspapieren hebben.

In juni kwam de publicatie *De rechten van ongedocumenteerde kinderen in Curaçao – een gezamenlijke verantwoordelijkheid* (Boom Juridische Uitgevers) uit.¹ HRDC had onderzoeksmateriaal voor deze publicatie geleverd. In november kwamen de twee voornaamste Nederlandse onderzoekers/auteurs naar Curaçao voor een presentatie op de University of Curaçao. HRDC hield toen een informatieavond over het thema op het HRDC-kantoor, voor het bestuur, advocaten en stafmedewerkers.

COVID-vaccinatie

Behalve bij partnerorganisatie Salú pa Tur, meldden ongedocumenteerden zich bij de HRDC-Helpdesk met het verzoek om bemiddeling ten behoeve van inschrijving voor vaccinatie tegen het Coronavirus. De overheid maakte bekend dat alle bewoners van Curaçao, ook degenen die (nog) geen verblijfsvergunning hadden, vanaf 21 april als *walk-in* bij vaccinatiecentra terecht konden om zich te laten inenten. Via de Inspectie voor de Volksgezondheid werd bovendien bekend dat personen zonder verblijfsvergunning konden rekenen op geheimhouding van hun persoonsgegevens. Een wijze en inclusieve benadering.

Wat niet lukte was de poging om via het ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur, andere functionarissen en medici, lokale Venezolaanse artsen en verpleegkundigen zonder verblijfstitel op te nemen in het COVID-vaccinatieteam of op andere wijze te integreren in de plaatselijke medische hulpverlening. Een aantal van hen heeft eind december het eiland verlaten.

3.3. Capaciteitsopbouw

Voor vluchtelingen en migranten heeft HRDC in 2021 voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over artikel 3 EVRM.

In december is door de extern juridisch adviseur een meerdaagse *on-the-job* training verzorgd voor de Helpdeskmedewerkers en de huisadvocaat. Hierbij is vooral aandacht besteed aan EVRM-procedures,

¹ Chrisje M. Sandelowsky-Bosman, Ton Liefwaard, Stephanie E. Rap en Flora A.N.J. Goudappel, *De rechten van ongedocumenteerde kinderen in Curaçao – een gezamenlijke verantwoordelijkheid*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2021. Het boek is op <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A3247531/view> gratis te downloaden.

stappenplannen en zaakbespreking. Tevens zijn werkprocessen heel concreet uitgewerkt en is gespreksvoering met cliënten voorbereid. Daarnaast heeft de adviseur, samen met het HRDC-team, een juridische voorlichting verzorgd voor een groep van 30-40 ongedocumenteerde Venezolanen. De *on-the-job* training voor de Helpdeskmedewerkers en advocaten van HRDC wordt in 2022 online voortgezet.

In december heeft er ook een training plaatsgevonden voor de advocatenpoule en de medewerkers van HRDC. Hierbij is verder ingezoomd op het EVRM in vervolg op de training die in het eerste projectjaar van het door de Samenwerkende Fondsen gefinancierde programma was verzorgd. Er is casuïstiek besproken en er is gewerkt aan lopende zaken die in behandeling waren bij het Hof van Justitie op Curaçao.

VluchtelingenWerk Nederland heeft online cursussen verzorgd voor externe advocaten en de huisadvocaat van HRDC rondom artikel 3 en artikel 5 EVRM, in respectievelijk juni en december. De huisadvocaat nam verder deel aan een driedaagse cursus op Aruba over relevante EVRM-artikelen.

Ook de Helpdeskmedewerkers van HRDC hebben rechteneducatie gevolgd en zo hun rechtskennis verbeterd.

Voor bestuur en directie van HRDC heeft VluchtelingenWerk cursussen verzorgd over de fijne kneepjes van *advocacy* en lobbyen en over fondswerving.

3.4. Onderzoek

HRDC wordt met regelmaat benaderd door universiteiten, studenten en *freelance* onderzoekers om informatie te delen over de mensenrechtensituatie op Curaçao.

In het verslagjaar gaf HRDC actieve medewerking aan het reeds genoemde onderzoek naar de rechten van ongedocumenteerde kinderen in Curacao, uitgevoerd door de Universiteit Leiden in samenwerking met de University of Curaçao. Daarnaast gaf HRDC interviews aan o.a. Human Rights Watch (HRW) en aan medewerkers van de Universiteit van Aruba voor een onderzoek naar het functioneren van de Samenwerkende Fondsen.

Het meest intensief was de bijdrage aan het tweede onderzoek van Amnesty International op Curaçao. Dat vond van januari tot en met juni plaats. HRDC heeft er ruimhartig aan meegewerkt. Het resultaat werd op 11 oktober gepubliceerd in de vorm van het rapport *Still No Safety: Venezuelans Denied Protection in Curaçao*.² Een tiental nieuwsmedia heeft HRDC benaderd voor een reactie op het rapport. Ook Nederlandse parlementariërs hebben HRDC naar aanleiding van het rapport benaderd en in de Tweede Kamer zijn vragen gesteld over het rapport.

² *Still No Safety: Venezuelans Denied Protection in Curaçao*, London: Amnesty International, oktober 2021, EUR 35/4724/2021. Het onderzoek werd gefinancierd door VluchtelingenWerk Nederland. Het is ook beschikbaar in het Nederlands als *Nog steeds niet veilig: Venezolanen krijgen geen bescherming in Curaçao* en in het Spaans als *Sin seguridad todavía: Niegan protección a personas venezolanas en Curazao*. Het is het vervolg op het eerste onderzoek van Amnesty International op Curaçao, *Detained and Deported: Venezuelans Denied Protection in Curaçao* (september 2018).

In enkele nieuwsartikelen over het onderzoek van Amnesty International heeft NOS-journalist Dick Drayer mede de huisadvocaat van HRDC geïnterviewd.^{1,2,3}

In een opinieartikel naar aanleiding van het Amnesty International rapport, in *De Linker Wang* van de Nederlandse politieke partij GroenLinks,⁴ komt het volgende stukje over HRDC voor:

“HRDC spande in maart van dit jaar een kort geding aan om ervoor te zorgen dat de stichting toegang krijgt tot de gevangenen vluchtelingen voor juridische bijstand. Ze werden in het gelijk gesteld. Edoch dit is niet per se een grote winst: zonder namen van gedetineerden te kennen, krijgen zij geen toegang tot hen. HRDC heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het rapport van Amnesty International. De organisatie pleit voor menswaardige behandeling, goede informatievoorziening en non-refoulement op grond van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).”

Het artikel bevat ook een foto van de HRDC-directeur.

¹ Amnesty: Nederland kijkt weg bij schending mensenrechten Curaçao, *NOS*, 11 oktober 2021,

<https://nos.nl/artikel/2401269-amnesty-nederland-kijkt-weg-bij-schending-mensenrechten-curacao>

² Amnesty: Nederland draagt bij aan mensenrechtenschendingen op Curaçao, *Trouw*, 11 oktober 2021,

<https://www.trouw.nl/buitenland/amnesty-nederland-draagt-bij-aan-mensenrechtenschendingen-op-curacao~b80b60f6>

³ De Curaçaose overheid blijft doodstil na forse kritiek op asielbeleid, *Amnesty International*, december 2021

<https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/curacao-blijft-doodstil-kritiek-op-asielbeleid>.

⁴ Dicht bij huis op Curaçao, Kathinka Minzinga, *De Linker Wang*, december 2021. Het artikel is online beschikbaar als 'Vluchtelingen stuiten op harde grens Curaçao' op:

<https://www.nieuwwij.nl/achtergrond/vluchtelingen-stuiten-op-harde-grens-curacao>.

Intern startte HRDC in 2021 een bureau(voor)onderzoek voor een nulmeting van de omstandigheden van Venezolaanse crisismigranten op het eiland. Een stagiaire voltooide het onderzoeksvoorstel in oktober.

3.5. Communicatie

Behalve de communicatie met individuen via de Helpdesk en met groepen via de informatieavonden, is er gewerkt aan de eigen website, <https://humanrightsdefense.org>, die op 10 december is gelanceerd.

Er is een informatieve folder uitgebracht in het Spaans en in het Engels.

Via de Facebookpagina <https://www.facebook.com/humanrightsdefensecuracao> is doorlopend informatie gedeeld over activiteiten alsmede inhoudelijke informatie over de rechten van ongedocumenteerden, artikel 3 EVRM en de wijze waarop het verblijf op Curaçao een wettige basis kan krijgen.

Er was veelvuldig communicatie via de nieuwsmedia, op initiatief van zowel HRDC zelf als de media. Zo was er publiciteit over het werk van HRDC en over vluchtelingen en crisismigranten in het algemeen,

zowel in de geschreven pers (in vier talen) en op het nieuws van de lokale televisie- en radiostations, als tijdens praatprogramma's op de tv en radio.

Een overzicht van nieuwsberichten over HRDC of waarin HRDC werd genoemd, is in bijlage A opgenomen.

4. HRDC internationaal

HRDC kon in het verslagjaar wederom rekenen op internationale aandacht en steun.

Zo ontving HRDC twee keer bezoek van vertegenwoordigers van het internationale Rode Kruis. Er waren bezoeken over en weer vanuit het Consulaat van de USA op Curaçao. Daarnaast waren er opnieuw contacten met de Organization of American States (OAS), waaruit ook contact en uiteindelijk een project ontstond met de fondsorganisatie Pan American Development Foundation (PADF).

De directeur maakte deel uit van een bezoek van Amnesty International en VluchtelingWerk Nederland aan Aruba. HRDC voerde daar bovendien gesprekken met de Vertegenwoordiging van Nederland, de Directie Buitenlandse Betrekkingen, het Departamento di Integracion, Maneho y Admision di Stranhero (DIMAS), het kantoor op Aruba van HIAS (een internationale NGO voor vluchtelingen hulp), en met docenten van de Juridische Faculteit en de rector magnificus van de Universiteit van Aruba. Ook werd de Stichting Rancho bezocht.

Verder had HRDC contact met de lokale consuls van Haïti en Jamaica en met het Colombiaanse consulaat.

5. Onze mensen

5.1. Bestuur

Het eerste bestuur van HRDC bestond uit mw. Rita Rahman, mw. Lucita Moenir Alam, dhr. Kessler Ersilia en dhr. George Lichtveld. Mw. Rahman legde in januari 2021 haar voorzittersfunctie neer. De waarnemend voorzitter, mw. Moenir Alam, werd op 22 juli de nieuwe voorzitter.

Dhr. Alexander Isings, die op 20 januari penningmeester was geworden, trad in juni uit het bestuur om per 1 september de manager Operations te worden. Helaas kwam hij onverwachts, en tot groot verdriet van alle HRDC-ers, op 28 oktober plotseling te overlijden. Mw. Jessie Hexspoor, die eerder in het jaar als secretaris was toegetreden, trad op 4 september 2020 uit het bestuur om de functie van manager Operations op interim-basis over te nemen. Tenslotte voegde mw. Marjolein Aarts zich op 21 december bij het bestuur als de nieuwe penningmeester.

Per 31 december bestond het bestuur dus uit: mw. Moenir Alam (voorzitter), mw. Aarts (penningmeester), dhr. Ersilia en dhr. Lichtveld. De functie van secretaris was vacant.

5.2. Personeel en overige medewerkers

Onder het personeel van HRDC vonden er in het verslagjaar veel wisselingen plaats.

De directeur (tevens medeoprichter van de organisatie) bleef in functie. De eerste projectcoördinator vertrok per 1 februari en de juridische medewerker per 1 maart. De organisatiedeskundige maakte diens jaarcontract van 1 juli 2020 tot 1 juli 2021 af. In juni kwam er een tijdelijke projectcoördinator.

De eerste Helpdesk officer, die tevens administratief werk deed, nam haar ontslag in april, omdat de werkdruk van de *lockdown* haar te veel werd. Van 1 juni tot 1 december was er een maatschappelijk werker als tijdelijke Helpdeskmedewerker in dienst. In die maanden was er tevens ondersteuning van twee stagiaires en een vrijwilliger.

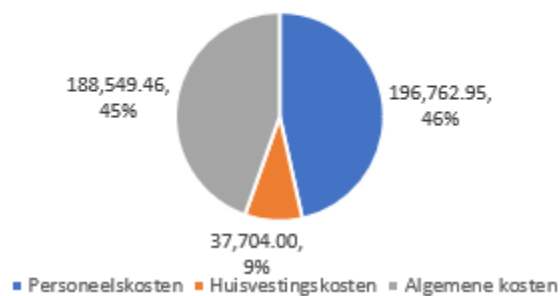
In augustus kwam er een nieuwe stagiair die behulpzaam was bij de Helpdesk, maar ook een start maakte met een bureau(voor)onderzoek ter voorbereiding van de uit te voeren een nulmeting (zie paragraaf 3.4).

HRDC heeft in 2021 niet te klagen gehad over het aanbod van vrijwilligers, stagiairs en studenten/onderzoekers. Maar omdat de organisatie nog volop in ontwikkeling was, onvoldoende ruimte had, en ook vanwege het verloop van en het onvoldoende aantal vaste medewerkers, kon er nog geen optimaal gebruik van hen worden gemaakt.

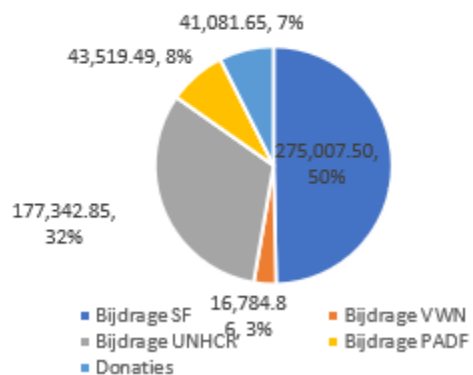
6. Financiën

Profit & Loss Statement St. Human Rights Defense Curacao			
		P&L Jan - Dec 21	
Expense		ANG	%
	Personeelskosten	196,762.95	47%
	Huisvestingskosten	37,704.00	9%
	Algemene kosten	188,549.46	45%
Total Expense		423,016.41	100%
Income		ANG	%
	Bijdrage SF	275,007.50	50%
	Bijdrage VWN	16,784.86	3%
	Bijdrage UNHCR	177,342.85	32%
	Bijdrage PADF	43,519.49	8%
	Donaties	41,081.65	7%
Total Income		553,736.35	100%
Net Income		130,719.94	

P&L HRDC
Jan - Dec 21 Expense
in ANG

P&L HRDC
Jan - Dec 21 Income
in ANG

Balance Sheet St. Human Rights Defense Curacao		
		Balans Dec 31, 21
ASSETS		ANG
Current Assets		
	Rekening Courant	-2,419.37
	MCB account 5205	254,112.38
	MCB account 6006	10,776.66
	MCB account 6007	524.19
	Credit Card	192.92
Total ASSETS		263,186.78
LIABILITY & EQUITY		ANG
Current Liabilities		
	Te betalen Loonbelasting	4,801.37
	Te betalen Sociale Premies	24,644.09
	Te betalen Lonen	10,578.61
Total Liabilities		40,024.07
Equity		
	Resultaat voorafgaande jaren	92,442.77
	Net Income	130,719.94
Total Equity		223,162.71
TOTAL LIABILITIES & EQUITY		263,186.78

Bijlage A: HRDC in het nieuws

Koppen van artikelen in de nieuwsmedia die over HRDC gaan, waarin HRDC wordt genoemd, of die door HRDC zijn uitgegeven (persberichten, ingezonden stukken)

Offline bronnen: Amigoe, Antilliaans Dagblad, Extra, Nobo.

Online bronnen: 24 Ora, Antilliaans Dagblad, Crónicas del Caribe, Curaçao Chronicle, Dolfijn FM, Dossier Koninkrijksrelaties, Extra, Kiko Ta Pasando, Knipselkrant Curaçao, Koninkrijk.nu, Noticias Curazao, NTR Caribisch Netwerk, Nu.cw, Paradise FM, Persbureau Curaçao.

Human Rights Defense Curaçao: Staatssecretaris Knops geeft vertekend beeld van vluchtelingenproblematiek (*Nu.cw*, 15 januari)

HRDC: Kanttekeningen bij repatriëring Venezolanen (*Antilliaans Dagblad*, 15 januari)

Repatriashon boluntario òf deportashon fòrsá (*Extra*, 15 januari)

HRDC: Impakto sikológiko i posibel abusu seksual motibu ku hopi ta aseptá deportashon (*Extra*, 15 januari)

[HRDC:] Vrijwillige repatriëring of gedwongen deportatie? (*Knipselkrant Curaçao*, ingezonden, 15 januari)

[HRDC:] Vrijwillige repatriëring of gedwongen deportatie? (*Amigoe*, ingezonden, 15 januari)

Venezolanen in hongerstaking (*Antilliaans Dagblad*, 23 januari)

Einde hongerstaking ongedocumenteerden (*Amigoe*, 26 januari)

Minister tin ku duna mas klaridat tokante trayekto di 'Integrashon Responsabel' (*Extra*, 25 februari)

'Verwarring over aangekondiging vreemdelingenbeleid' (*Paradise FM*, 26 februari)

Statenlid Schoop verbaasd over vreemdelingenbeleid (*Paradise FM*, 26 februari)

Knops: Niet van plan in interne aangelegenheid van Curaçao te treden (*Dossier Koninkrijksrelaties*, 26 februari)

[HRDC:] Nieuw vreemdelingenbeleid brengt verwarring (*Knipselkrant Curaçao*, ingezonden, 27 februari)

Anunsio di plan pa migrantenan ta trese konfushon (*Extra*, 1 maart)

[HRDC:] Anuncio de plan para migrantes trae confusión (*Noticias Curazao*, 3 maart)

HRDC a regalá material di deporte i muzik na barak di imigrantenan (*Extra*, 3 maart)

Human Rights Defense en Nederland schenken aan gevangenis (*Nu.cw*, 3 maart)

Recreatiemateriaal voor de vreemdelingenbarakken (*Paradise FM*, 3 maart)

Human Rights Defense Curaçao schenkt recreatiemateriaal aan de vreemdelingenbarakken (*Persbureau Curaçao*, 3 maart)

Recreatiemateriaal voor vreemdelingenbarakken (*Antilliaans Dagblad*, 4 maart)

Curaçao gaat ongedocumenteerden verblijfsvergunning geven (*NTR Caribisch Netwerk*, 16 maart)

Kort geding bezoek barakken. HRDC vraagt gerecht te kunnen spreken met crisismigranten (*Antilliaans Dagblad*, 19 maart)

Un virus no tiene fronteras: vacunación para todos los residentes de Curazao (*Noticias Curazao*, 21 april)
HRDC: Virus kent geen grenzen. 'Er is gekozen voor wijze en inclusieve benadering' (*Antilliaans Dagblad*, 22 april)

'Situatie in vreemdelingenbarak onhoudbaar' (*Nu.cw*, 6 mei)

Human Rights Defense: criminelen en vreemdelingen samen opgesloten (*Persbureau Curaçao*, 6 mei)

[HRDC:] Omstandigheden vreemdelingenbarak onhoudbaar (*Amigoe*, ingezonden, 6 mei)

HRDC: kondishon den barak pa strañeronan den prizon ta insoportabel (*Extra*, 26 mei)

HRDC met MinJus aan tafel [bezoekersregeling] (*Antilliaans Dagblad*, 29 mei)

Opnieuw hongerstaking in vreemdelingenbarak (*Paradise FM*, 31 mei)

'Opnieuw hongerstaking in vreemdelingenbarak' (*Amigoe*, 31 mei)

Opnieuw hongerstaking in barakken SDKK (*Nu.cw*, 1 juni)

Seis indocumentados detenidos en huelga de hambre (*Noticias Curazao*, 1 juni)

Seis refugiados venezolanos detenidos en Curazao levantan una huelga de hambre a la espera de su pronta liberación (*Crónicas del Caribe*, 2 juni)

Dag van de Vluchteling: Leesochtend ongedocumenteerde kinderen (*Antilliaans Dagblad*, 21 juni)

Dia di Refugiado: Pa un mayor integrashon i inklushon i respèt pa e ser humano persigí (*Nobo*, 21 juni)

'Zeker voor kinderen is het verwarrend als ze illegaal genoemd worden' (*NTR Caribisch Netwerk*, 22 juni)

'Voor kinderen verwarrend als ze illegaal genoemd worden' (*Amigoe*, 22 juni)

Carta desesperada: tres migrantes venezolanos que llevan 10 meses en la cárcel solicitan al primer ministro de Curazao su liberación (*Crónicas del Caribe*, 24 juli)

Pisas krijgt wanhoopsbrief. Venezolaanse vluchtelingen over gevangenis Curaçao (*Antilliaans Dagblad*, 25 juli)

Wanhopige brief: drie Venezolaanse migranten die al tien maanden in de cel zitten, vragen premier Curaçao om vrijlating (*Persbureau Curaçao*, 25 juli) (*Koninkrijk.nu*, 25 juli)

Illegale Venezolanen smeken Pisas om vrijlating (*Amigoe*, 26 juli)

Imigrashon ta bai papia ku indokumentadonan na Kòrsou durante charlanan dia 11 i 12 ougùstùs (*Extra*, 7 augustus)

Charla sobre Integración Responsable (*Noticias Curazao*, 23 augustus)

Opnieuw vlucht uit barakken (*Antilliaans Dagblad*, 6 september)

'Gevluchte mannen vroegen om vrijlating' (*Antilliaans Dagblad*, 7 september)

Gevluchte Venezolanen schreven al een brief aan kabinet (*Paradise FM*, 7 september)

Ontsnapte Venezolanen vroegen eerder per brief om vrijlating (*Nu.cw*, 7 september)

HRDC: Respecteer integriteit scholieren (*Antilliaans Dagblad*, 9 september)

HRDC ta pidi pa pasonan disciplinario kontra polisnan kulpabel (*Extra*, 9 september)
Human Rights Defense wil discipline maatregelen tegen agenten (*Nu.cw*, 9 september)
HRDC: Respecteer mensenrechten van scholieren (*Persbureau Curaçao*, 9 september)
HRDC pide medidas disciplinarias contra agentes policiales (*Noticias Curazao*, 10 september)
Ogen gericht op uitkomst onderzoek Marnix-controle (*Amigoe*, 10 september)

Dia di Demokrasia Internashonal 2021, tambe na Kòrsou (*Extra*, 15 september)
Dag van de democratie Curaçao (*Nu.cw*, 15 september)
Dag van de democratie ook op Curaçao (*Persbureau Curaçao*, 15 september)
[HRDC:] Ook op Curaçao: Dag van de Democratie (*Amigoe*, ingezonden, 15 september)

Human Rights Defense Curaçao: Violashon di derecho humano na Kòrsou ta sigui te ainda (*Extra*, 25 oktober)
HRDC: Kòrsou tin ku trata refugiadonan for di Venezuela ku rèspèt (*Extra*, 25 oktober)
'Klopjacht op Venezolanen weer begonnen' (*Dolfijn FM*, 25 oktober) (*Persbureau Curaçao*, 25 oktober)
Schending mensenrechten gaat door (*Nu.cw*, 25 oktober)
Schending van mensenrechten nog altijd gaande (*Paradise FM*, 25 oktober)
Schendingen van mensenrechten gaan door (*Kiko Ta Pasando*, 25 oktober)
'Repressieve aanpak migranten loslaten' (*Amigoe*, 25 oktober)
Denuncian que próximo "vuelo de repatriación" activa la "cacería" contra los migrantes venezolanos en Curazao (*Crónicas del Caribe*, 25 oktober)
Human Rights Defense denuncia "cacería humana" en contra de inmigrantes venezolanos (*Noticias Curazao*, 26 oktober)

In memoriam: Alexander Isings (*Knipselkrant Curaçao*, ingezonden, 6 november)

Human Rights Defense Curaçao (HRDC): 'Tur hende ta nase liber i ku mesun dignidat i derechi' (*24 Ora*, 9 december)
'Tur hende ta nase liber i ku mesun dignidat i derechi' (*Extra*, 10 december)

Dutch Refugee Organization visits the Curaçao Ministry of Justice (*Curaçao Chronicle*, 21 december)
Bishita di NGO Vluchtelingenwerk na Ministerio di Hustisia (*Kiko Ta Pasando*, 21 december)
Vluchtelingenwerk Nederland toch in gesprek met Curaçao (*Paradise FM*, 22 december)
Vergadering over vluchtelingen [Ministerie van Justitie met VWN en HRDC] (*Amigoe*, 22 december)

Repatriëringvlucht naar Venezuela gecanceld (*Paradise FM*, 22 december)
Ku urgensia mester lugá pa akomodá 90 venezolano (*Extra*, 22 december)
33 migrantes venezolanos presos en Curazao se declaran en huelga de hambre por suspensión de vuelos humanitarios (*Crónicas del Caribe*, 22 december)
Venezolanonan a haña lugá den baraknan riba tereno di Refineria Isla (*Extra*, 23 december)
Noodopvang Venezolanen op Isla-terrein. In afwachting van repatriëringvlucht (*Antilliaans Dagblad*, 26 december)
Opvang Venezolanen op het Isla-terrein. 'In afwachting van nieuwe repatriëringvluchten' (*Antilliaans Dagblad*, 27 december)

Venezolanen opgevangen op Isla-terrein (*Paradise FM*, 27 december)

Vluchtelingen SDKK vragen meldplicht. 'In vrijheid oplossing vluchten afwachten' (*Antilliaans Dagblad*, 27 december)

33 Venezolaanse migranten in hongerstaking (*Nu.cw*, 27 december)

33 Venezolanen in hongerstaking om in vrijheid op uitzetting te wachten (*Persbureau Curaçao*, 28 december)

Venezolanen vragen hulp Rutte. 'Over twee weken antwoord op petitie' (*Antilliaans Dagblad*, 30 december)

Venezolanen die gestrand zijn op Curaçao vragen Rutte om hulp (*Persbureau Curaçao*, 30 december)

Colofon

Stichting Human Rights Defense Curaçao
Molenplein 107A
Willemstad, Curaçao

(++ 599 9) 788 0126 / 565 0485

info@humanrightsdefense.org

<https://www.facebook.com/humanrightsdefensecuracao>

<https://humanrightsdefense.org>